

GENUS, MÅNGFALD OCH MÅLGRUPPENS DELAKTIGHET

**KARTLÄGGNING
INOM SVENSKA RÖDA KORSET'S
NATIONELLA AVDELNING**

Innehåll

Introduktion	3
Sammanfattning	3
Mångfald, genus och representation	4
Delaktighet	5
Frivilliga och våra målgruppers delaktighet	5
Hur fångar vi upp potentiella frivilliga i våra verksamheter?	6
Tillgänglighet	6
Fysisk och ekonomisk tillgänglighet	6
Informationstillgänglighet	6
Trygghet	7
Värdighet	8
Kompetenshöjande åtgärder	8
Planerade insatser, utmaningar och rekommendationer	9

Introduktion

Svenska Röda Korset (SRK) skall vara en välkomnande organisation, fri från alla former av diskriminering, rasism och intolerans. För att säkerställa en inkluderande organisation, där alla ges möjlighet att delta på lika villkor och där våra insatser når de mest behövande, ska ett genus- och mångfaldsperspektiv genomsyra vårt arbete och vår verksamhet anpassas efter behov som bygger på målgruppens delaktighet.

Denna kartläggning genomfördes oktober 2018 till januari 2019 i syfte att få en samlad bild och bättre förståelse av hur SRK:s nationella avdelning¹ integrerar dessa perspektiv i sitt arbete idag. Information har samlats in genom intervjuer med medarbetare på avdelningen och tillgänglig statistik. Utgångspunkten är SRK:s humanitära strategi som pekar ut behovet och vikten av mångfald i representationen på varje nivå inom organisationen. Genus och mångfaldsintegrering är också en viktig del av Svenska Röda Korsets arbete kring social hållbarhet. Kartläggningen ligger till grund för fortsatta insatser.

Sammanfattning

Kartläggningen visar på både styrkor och svagheter. Det finns många goda exempel men också flera områden med tydlig förbättringspotential.

Vad gäller våra målgrupper saknas generellt möjlighet att inhämta uppgifter om kön, ålder och funktionsvariation, vilket gör att vi saknar information om hur väl våra insatser når fram. Inom ett par verksamheter finns teoretisk möjlighet att sammanställa vissa uppgifter, men det görs inte idag.

Frivilliga inom SRK har förhållandevis god möjlig-

het att vara delaktiga och påverka planering, innehåll och utformning av verksamhet även om vissa verksamheter styrs av tydliga riktlinjer och rutiner. Exempel på att frivilliga ingår i referensgrupper och kan påverka verksamhetens ramar och rutiner finns, men skulle behöva användas mer.

För våra målgrupper finns många goda exempel på möjlighet att inkluderas i och påverka våra insatser. Men det finns också mindre goda exempel där målgruppen ofta betraktas som passiva deltagare. Särskilt nyanlända migranter har förhållandevis svårt att få möjlighet att göra en frivillig insats på grund av bristande kunskap i svenska språket.

Med ett par undantag saknas verktyg och rutiner för systematisk uppföljning av hur frivilliga och deltagare upplever bemötande, tillgänglighet och trygghet i verksamheten. I den mån information samlas in, uteblir ofta återkoppling till de som tillfrågats.

Den fysiska tillgängligheten på kontor inom tjänsteorganisationen är förhållandevis god. I lokalförningarnas lokaler ser det väldigt olika ut och en översyn skulle behövas.

Tillgänglig information är ett område med stor förbättringspotential. Viss information behöver översättas eller skrivas på lätt svenska i större utsträckning än vad som görs nu, inte minst i våra digitala kanaler. Målgruppernas informationsbehov behöver också kartläggas genom behovsundersökningar.

Vi behöver arbeta mer kring bemötande och verka för att möta rasism och diskriminering inom den egna organisationen.

Inom flera verksamheter görs särskilda insatser för kvinnor som utifrån ett skyddsperspektiv är definierade som en särskilt utsatt grupp.

1. Inklusive dåvarande enhet Vård, from 1 januari Avdelning Vård

Foto Peter Hodgson

Mångfald, genus och representation

SRK strävar på alla nivåer i organisationen efter en jämn könsfördelning och mångfald utifrån ålder och bakgrund som speglar det svenska samhället. För att säkerställa resultatet av denna strävan är det viktigt att göra mätningar och föra statistik. Enligt SRK:s nya policy mot diskriminering och för inkludering ska SRK samla in, efterfråga, använda och publicera information och statistik där kön, ålder och funktionsvariation särredovisas.²

Idag finns tillgänglig statistik över kön och ålder bland frivilliga inom SRK. Här kan vi se att andelen kvinnor är i klar majoritet (ca 70%) och att medelåldern är 68 år.

Vad gäller våra verksamheters målgrupper saknas generellt möjlighet att inhämta uppgifter om juridiskt kön³, ålder och funktionsvariation, undantaget verksamheter som hanterar individärenden.

Samtidigt ställer finansiärer ofta krav på mätbarhet. Det finns en tydlig oro hos verksamhetsansvariga för att många frågor skulle inkräkta på deltagares integritet. Därför är det viktigt att utveckla rutiner för att sådan information kan samlas in på ett sätt som skyddar varje persons integritet.

I frågeformulär som frivilliga eller målgrupp själva fyller i bör det finnas möjlighet att uppge annan könsidentitet. Sådana uppskattningar bör inte göras av tredje person, exempelvis en frivilligledare.

2. SADDD - Gender and diversity analysis and sex-, age- and disability- disaggregated data, (Minimum Standards for Protection, Gender and Inclusion in Emergency Programming – Incorporating Disability and Diversity) 2018

3. Juridiskt kön är det kön som är registrerat i folkbokföringen.

Delaktighet

För att säkerställa att SRK:s insatser är adekvata, relevanta och effektiva, behöver frivilliga inkluderas i utformning och planering av verksamheten och målgruppen göras delaktig genom behovsundersökningar, uppföljning och utvärdering.

Frivilliga och våra målgruppers delaktighet

Frivilliga inom SRK har förhållandevis god möjlighet att vara delaktiga och påverka planering, innehåll och utformning av verksamhet även om vissa verksamheter styrs av tydliga riktlinjer och rutiner. Exempel på att frivilliga ingår i referensgrupper och kan påverka verksamhetens ramar och rutiner finns, men skulle behöva användas mer. Frivilligledare är generellt mer delaktiga i planering än frivilliga som i huvudsak involveras genom frivilligträffar.

Målgruppen har framför allt möjlighet att påverka innehållet i det direkta mötet med anställda och frivilliga. För både frivilliga och våra målgrupper saknas verktyg för att kontinuerligt och systematiskt samla in information om behov, bemötande, tillgänglighet och möjlighet att inkomma med synpunkter, förslag eller klagomål. Undantag är avdelning Vård som regelbundet genomför patientenkäter för att fånga in bemötande och relevans.

Exempel på god praxis – frivilliga

- Förvarsbesökare inom Skydd har god möjlighet att påverka planering, innehåll och utformning av verksamheten, även om den är styrd av tydliga riktlinjer och rutiner. Tjänstepersoners stöd är direkt utformat efter det behov som frivilliga uttrycker.
- I ärendegrupper inom Efterforskning och familjeåterförening har ett arbete kring att utveckla verksamheten utifrån individens behov påbörjats. På så sätt förändras och breddas frivilligas roll utifrån en ny RFL-strategi där det ingår att

stärka målgruppens position.

- Inom Social delaktighet har frivilliga stor rörelsefrihet att, inom arbetet i socioekonomiskt utsatta områden och inom integrationsfrämjande verksamheter, utveckla verksamheten tillsammans med våra målgrupper utifrån deras behov och med hjälp av metodmaterial och tydliga ramar.
- Inom Hälsa har patientstödare i sjukvården stor möjlighet att påverka innehåll och planering. Frivilligledare sköter planeringen på ett lokalt plan och frivilliga inkluderas genom gruppträffar och workshops.

Exempel på god praxis – våra målgrupper

- Inom Social delaktighet förekommer att deltagare medverkar i verksamheten genom gemensam planering, fokusgruppsamtal och kartläggningar av målgruppens behov. I socioekonomiskt utsatta områden har kartläggningar och behovsundersökningar gjorts där lokala aktörer, frivilliga och målgrupper involverats i genomförandet.
- I Skydds påverkansarbete genomförs intervjuer med våra målgrupper för att samla uppgifter om migranters situation. I en nyligen publicerad rapport lyfts konsekvenserna av den tillfälliga lagen⁴ och hur den påverkar människors psykiska hälsa. Rapporten Barn i förvar beskriver barn och barnfamiljers situation på förvar.
- Inom Vård erbjuds regelbundet patienter att medverka i en enkät och svara på frågor om bemötande, tillgänglighet, trygghet och patientens egen värdering av vården.
- Inom Hälsa pågår ett arbete att utveckla CBHFA, Community Based Health First Aid, till en svensk kontext – en metod som bygger på målgruppens delaktighet och som stärker hälsa, trygghet och motståndskraft i lokalsamhället
- Inom Krishantering och beredskap pågår ett arbete med att stärka genus- och mångfalds-perspektivet genom behovsundersökningar och uppföljning av krisberedskap med hänsyn till människors olika behov.

4. Lag om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige, 2016:752

Hur fångar vi upp potentiella frivilliga i våra verksamheter?

Det blir allt vanligare att deltagare i våra verksamheter blir frivilliga, särskilt inom verksamheter som bygger på engagemang för närområdet, mötesplatser eller integration. Det är en viktig del av rekryteringen och stärker mångfalden inom SRK. Vissa verksamheter arbetar aktivt med att fråga våra målgrupper om frivilligt engagemang, både genom direkta frågor, men också genom att följa ett individuellt ärende och lotsa vidare inom organisationen. Inom flera verksamheter är det möjligt att göra en frivillig insats även som nybörjare i svenska språket. Introduktion ges då av frivilligledare.

Exempel på god praxis

- Inom Efterforskning och familjeåterförening pågår ett utvecklingsarbete för att följa ett ärende från start. I detta ingår att slussa personer vidare inom SRK.
- Inom området krishantering och beredskap utarbetas tydligare rutiner och arbetssätt för att engagera spontanfrivillighet i händelse av kris.
- Inom Skydd och särskilt i verksamheten med förvarsbesökare har en målmedveten rekrytering under senare år gjorts för att grupperna skall ha en jämn könsfördelning, stor spridning i ålder samt att rekrytera frivilliga med goda språkkunskaper.

Tillgänglighet

För att säkerställa en inkluderande organisation, där alla ges möjlighet att delta på lika villkor, behöver lokaler där SRK:s verksamhet bedrivs vara anpassade för personer med funktionsvariationer. Det ska också finnas utrymme för att exempelvis be, amma, eller byta om i avskildhet och våra målgrupper ska ha tillgång till information och känna till sina rättigheter.

Fysisk och ekonomisk tillgänglighet

Fysisk tillgänglighet innebär att lokaler är anpassade för personer med nedsatt rörelseförmåga, synnedsättning, allergier och funktionsvariationer, exempelvis skall det vara möjligt för anställda, frivilliga och våra målgrupper att ta sig fram med rullstol.

Bedömningen är att den fysiska tillgängligheterna är förhållandevis god i framför allt tjänsteorganisationens lokaler. Men alla rum är inte tillgängliga och vissa ytor är mycket begränsade. Därför bör en översyn göras.

I kretslokaler ser det väldigt olika ut. I många lokaler är enda möjligheten till avskildhet en toalett, vilket exkluderar människor med ett behov av personlig integritet. Även här skulle en översyn behöva göras av mötesplatser, utbildningslokaler och andra lokaler som används. En annan faktor som är exkluderande är hur vi uppmärksammar allergi och överkänslighet mot starka dofter. I lokaler som inte är SRK:s egna, behöver fysisk tillgänglighet också uppmärksammas. Genom samverkan kan anpassningar förhoppningsvis göras.

Ekonomisk tillgänglighet är en annan faktor som påverkar förutsättningen att utföra ett frivilliguppdrag. Frivilliga med låg inkomstnivå kanske inte har möjlighet att göra utlägg för omkostnader. Dagens system kring utlägg är inte anpassat för alla och kan göra det svårt att medverka på lika villkor. Alternativa lösningar bör utredas i varje enskild verksamhet.

Informationstillgänglighet

Information om verksamheternas insatser skall vara så tillgänglig, lättförståelig och språkanpassad som möjligt för våra målgrupper. Därför är det viktigt att undersöka vilken information som är efterfrågad hos våra målgrupper, identifiera kommunikationskanaler och öppna upp för dialog.

Den samlade bedömningen är att nationella avdelningen kan utveckla informationsspridningen. Delar av SRK:s informationsmaterial är översatt till flera språk men våra informationskanaler är i

huvudsak frivilliga och förtroendevalda. Informationsmaterial och digitala plattformar behöver anpassas till lätt svenska och inte minst behöver vi nå ut i fler kanaler och göra informationen tillgänglig för målgrupper som vi inte möter idag. Här pågår arbete med att utveckla extern och intern webb (Ett Röda Kors på Nätet).

Samtidigt finns också frivilliga som saknar dator och tillgång till internet, vilket kan bli ett problem i kommunikationen mellan ansvariga och frivilliga. I vissa verksamheter görs undantag där frivilligledare själva utbildar frivilliga för uppdraget, men det saknas generellt system som stödjer frivillighet på annat språk än svenska.

Det är också fortfarande svårt att ta del av våra grundutbildningar och e-kurser på annat språk än svenska.

✓ Exempel på god praxis

- Inom Skydd, Efterforskning och Familjeåterförening finns relevant och användbart informationsmaterial tillgängligt på flera språk.
- Inom Vårdförmedlingen för papperslösa migranter pågår ett aktivt arbete med att nå ut till målgruppen med information genom uppsökande verksamhet i mobila team. Ensamkommande barn och ungdomar söks bland annat upp i samverkan med organisationer som Stadsmissionen.
- Inom Hälsa och Social delaktighet finns information och foldrar som är översatta till arabiska, engelska och andra språk, men vilken information som efterfrågas, vad som eventuellt behöver översättas och vilka kanaler som bäst förmedlar information kan behöva utredas närmare.
- Inom Social delaktighet har frivilliga med språkkompetens rekryterats utifrån uppdragsbeskrivningar som tydligt definierar att språkkunskap efterfrågas. Särskilt i socioekonomiskt utsatta områden har frivilliga rekryterats genom lokala rekryteringsträffar, lokal annonsering och nätverkande i området, vilket har bidragit till ökad mångfald.

Trygghet

Människors behov av fysisk och psykosocial trygghet och säkerhet varierar beroende på kön, ålder, bakgrund och andra faktorer. Att säkerställa trygghet och säkerhet för SRK:s anställda, frivilliga och deltagare görs utifrån ett skyddsperspektiv lika mycket som ett genus- och mångfaldsperspektiv.

För att kunna arbeta systematiskt med ett genusperspektiv⁵ är det viktigt att synliggöra behov, prioriteringar och önskemål. Utifrån ett skyddsperspektiv är exempelvis kvinnor definierade som en särskilt utsatt grupp vad gäller förekomsten av genusrelaterat våld, ökad sårbarhet och diskriminering.

✓ Exempel på god praxis

- Inom Social delaktighet pågår ett strategiskt arbete för att frivilliga och målgrupp skall inkluderas i utformning och anpassning. Bland annat finns särskilda kvinnogrupper, mötesplatser, simskolor och cykelskolor. Vissa verksamheter erbjuder barnverksamhet för att fler kvinnor skall kunna medverka.
- I arbetet med stöd till förvarstagna, inom Skydd, uppmärksammas särskilt barn och kvinnor.
- Inom Efterforskning och familjeåterförening, Skydd och Vård uppmärksammas kvinnors utsatthet i migration på ett tydligt sätt, dels inom ramen för ärendehandläggning och behandling där kvinnor uppmärksammas som en särskild riskgrupp, men också genom det påverkansarbete som sker på området.
- SRK publicerar regelbundet rapporter som lyfter kvinnors utsatthet i migration, exempelvis utredning av kvinnors skyddsbehov, genusperspektiv i asylprocessen och vid återvändandet samt barn och barnfamiljers situation på förvar. Rapporterna bygger på intervjuer med målgruppen och används för att synliggöra människors situation och utsatthet

5. Genus är ett annat ord för socialt kön. Det är socialt tilldelade stereotypa egenskaper och roller som normativt definierar manlighet, kvinnlighet eller personer med annan könsidentitet i olika åldrar. Det belyser en ojämställd och diskriminerande fördelning av, och tillgång till möjligheter, resurser och makt mellan kvinnor, män eller personer med annan könsidentitet.

ur ett genusperspektiv.

- Inom Skydd finns en tydlig integrering av ett genusperspektiv i arbetet med enskilda ärenden såväl som på förvar. Enheten driver också projektet SWIM: Safe Women in Migration, som lyfter kvinnors utsatthet i migration och på flykt.
- Inom Vård genomförs föreläsningar om genus och HBTQ för personal regelbundet. I påverkansarbetet lyfts kvinnors utsatthet och inte minst nyanlända och asylsökande migranternas levnadsvillkor och behov av traumavård.

Värdighet

SRK:s verksamheter ska bedrivas så att ingen diskrimineras på grund av kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, ålder, etnisk tillhörighet, ursprung, religion eller annan trosuppfattning, funktionsvariation, sexuell läggning eller annan bakgrund. Alla rödakorsare måste ha kunskap om och tillämpa våra värderingar och grundprinciper så att de blir ett verktyg i vardagen.

Kartläggningen visar att vi behöver arbeta mer kring bemötande och verka för att möta öppen och dold rasism och diskriminering inom den egen organisationen. Vi behöver också skapa lokala handlingsplaner och beredskap för att möta

hat och våldsbejakande extremism när det uppstår. Generellt är de flesta verksamheter bra på att synliggöra uppförandekoden men vi behöver arbeta mer för att synliggöra hur överträdelser mot uppförandekoden skall hanteras.

Exempel på god praxis

- De flesta frivilliga och anställda har gått SRK:s ideologikurs och känner väl till våra grundprinciper och humanitära värderingar.
- Inom Social delaktighet finns flera exempel på verksamheter som anpassas efter kultur och religion vid matservering.
- Inom vissa verksamheter finns särskilda utrymmen för att be, amma eller att byta om i avskildhet.

Kompetenshöjande åtgärder

För att integrera ett genus- och mångfaldsperspektiv i arbetet behöver kunskapsnivån höjas för anställda, förtroendevalda och frivilliga. Utbildning kring genusfrågor och kunskap i att identifiera fler riskgrupper är mycket efterfrågat. Kunskap kring intersektionalitet och normkritik behöver också stärkas för att inte befästa tvåkönsnormen. Ett sätt är att integrera perspektivet inom ramen för befintliga utbildningar. Inom IFRC finns en E-kurs för genus och mångfald, riktad mot internationella insatser. En möjlighet är att ta fram en motsvarande kurs anpassad till en svensk kontext.

Planerade insatser, utmaningar och rekommendationer

Kartläggningen definierar utmaningar som SRK behöver arbeta vidare med för att stärka genus- och mångfaldsperspektivet inom SRK. 2019 har konkreta insatser för att möta några av dessa påbörjats inom nationella avdelningen, exempelvis piloter med behovsundersökningar där målsättningen är att bidra till mer tillgängliga, inkluderande verksamheter som är anpassade efter människors behov.

Vi ska också säkerställa att projektansökningar och metodmaterial integrerar ett genus- och mångfaldsperspektiv inom ramen för resursmobilisering, frivilligutveckling och verksamhetspaketering.

Med utgångspunkt i de brister och utmaningar som kartläggningen visar på, finns flera möjliga åtgärder och aktiviteter som skulle stödja en positiv utveckling av ett integrerat genus- och mångfaldsperspektiv.

Här är en översiktlig sammanställning över identifierade utmaningar och utvecklingsmöjligheter:

Identifierade utmaningar	Rekommendationer
Det saknas idag tydliga indikatorer och mätverktyg för att mäta mångfald inom SRK.	Att fastställa indikatorer för mångfald och att de följs upp regelbundet. En utgångspunkt är att indikatorerna skall vara mätbara.
Insatser för att stärka mångfald bland frivilliga, förtroendevalda och anställda behöver identifieras.	Att inom ramen för utveckling av frivillighet undersöka olika metoder för att rikta rekryteringskampanjer och pröva olika former av annonsering utifrån kompetenskrav.
Insatser för att motverka diskriminering i rekryteringsprocessen behöver undersökas.	Att undersöka möjligheten att inför ett system med anonymiserade ansökningar för anställda och frivilliga.
Frivilliga och målgrupp behöver inkluderas och tillfrågas om sina behov och upplevelser. För att undersöka tillgänglighet, trygghet, behov och relevans.	Att utveckla generiskt stöd i form av metod, verktyg och mallar för uppföljning och kartläggning av verksamhet. Samt att stärka frivilligas kunskap i genomförande utsatthet, risk och behovsundersökningar.
De lokaler som Röda Korset använder sig av skall vara tillgängliga för alla. Det inkluderar funktionsvariation och nedsatt rörelseförmåga.	Att främja att det genomförs översyner och kartläggningar av fysisk tillgänglighet inom de lokaler där Röda Korset har sin verksamhet. Egna och externa lokaler.
Insatser och verksamheter skall vara tillgängliga för alla. Det inkluderar språk, tillgång till information.	Att målgruppernas informationsbehov undersökas närmare genom behovsanalyser. Informationsmaterial görs mer tillgängligt, genom lättlästa texter, språk mm.

Identifierade utmaningar	Rekommendationer
Metoder för delaktighet och inkludering behöver stärkas inom organisationen.	Människor med olika kön, bakgrund, ålder och erfarenhet skall rådfrågas och inkluderas i planering, genomförande och utvärdering av Svenska Röda Korsets insatser och verksamheter.
Frivilliga roll och inkludering behöver stärkas.	Att i högre utsträckning använda frivilliga referensgrupper för att öka frivilligas påverkan kring inriktning, material och rutiner.
Kunskap om hur verksamheter integrerar perspektiv kring genus och mångfald behöver stärkas.	Att genomföra piloter med fördjupade kartläggningar på prioriterade verksamheter.
Ett genus och mångfaldsperspektiv behöver integreras i planering av verksamhet i ett tidigt skede.	Att säkerställa att projektansökningar inom SRK integrerar ett tydligt genus och mångfaldsperspektiv.
Verksamheter inom SRK behöver systematiskt arbeta för att inkludera frivilliga och målgrupp i organisationen för bättre mångfald och för att motverka diskriminering.	Svenska Röda Korsets ska systematiskt integrera ett genus- och mångfaldsperspektiv i alla verksamheter där människors olika behov och förmåga synliggörs när insatser planeras, genomförs och utvärderas.
Lokaler som Röda Korset använder sig av skall vara tillgängliga för alla. Det inkluderar funktionsvariation och nedsatt rörelseförmåga.	Att främja att det görs översyner och kartläggning av fysisk tillgänglighet inom de lokaler där Röda Korset har sin verksamhet. Det inkluderar både egna och externa lokaler.
Kunskap kring vilka målgrupper som är mest utsatta och sårbara behöver stärkas.	Att synliggöra utsatthet, utifrån normer och ökad sårbarhet inom ramen för utbildning av frivilliga, samt att utveckla dialog kring intersektionalitet och normkritik.
Ökad kunskap och förmåga att identifiera riskgrupper och implementera ett tydligt skyddsperspektiv är viktigt för att säkerställa målgruppers säkerhet och trygghet.	Att inom ramen för SWIM-projektet (Safe Women in Migration) sprida kunskap inom SRK för att öka kunskap om kvinnors utsatthet i migration.
Aktuella metoder och kunskap inom genus och mångfalds-området görs tillgängligt.	Att sprida god praxis inom nationell avdelning och säkerställa att det ingår i framtagna metodmaterial inom ramen för verksamhetspaketering.
Kunskap och kompetensutveckling behöver stärkas inom genus och mångfaldsområdet.	Att undersöka hur genus och mångfaldsperspektiv kan integreras i befintlig utbildning, och därefter utvärdera om det fortfarande finns utrymme och behov av en specifik E-kurs inom ämnesområdet.

Svenska Röda Korset
Box 17563, Hornsgatan 54, 118 91 Stockholm
telefon 08-452 46 00, e-post info@redcross.se, www.redcross.se

